

Peilbeheer in de Friese Boezem

Klais Blaauw

Onderzoeksvraag

Wat is de invloed van het **peilbeheer** in de Friese Boezem op het **aquatisch ecosysteem**?

Gebiedsbeschrijving

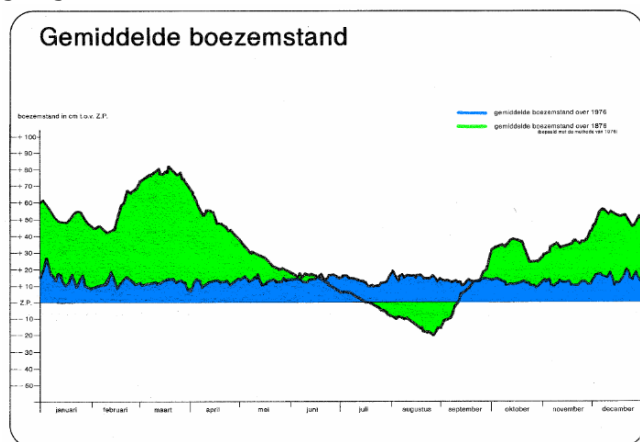
De Friese Boezem is een **waterlopenstelsel** van aaneengesloten meren, kanalen en rivieren in Friesland. Het **stroomgebied** van de Friese Boezem beslaat ongeveer heel Friesland. In de Friese Boezem wordt een streefpeil gehanteerd van -0.52 m NAP. Bij een watertekort wordt IJsselmeerwater ingelaten, en bij een wateroverschot wordt er water geloosd in het Lauwersmeer en in de Waddenzee.

Figuur 1: Friesland¹

Resultaten

In de Friese Boezem was het waterpeil vroeger (tot en met de 19^e eeuw) in de winter hoger dan in de zomer. In de winter stroomden de zogenaamde 'boezemlanden' onder water. In de 20^e eeuw is men begonnen met peilbeheer. Met de komst van het Woudagemaal in 1928, de Afsluitdijk in 1950 en het Hooglandgemaal in 1966 kon het waterpeil in de Friese Boezem veel beter gereguleerd worden dan in de 19^e eeuw.

Figuur 2: Gemiddelde stand waterpeil Friese Boezem.²
Groen=1876, Blauw=1976

In figuur 2 is duidelijk te zien dat het waterpeil in 1876 veel meer fluctueerde dan in 1976.

Het peilbeheer heeft ervoor gezorgd dat de Friese boezemlanden grotendeels zijn verdwenen.

In de 19^e eeuw was er in Friesland ongeveer 100.000 ha boezemland, en daar is nu nog maar 200 ha van over.³ Ook het aquatisch ecosysteem is veranderd door de peilbeheersing. Door het peilbeheer zijn **macrofyten** zoals waterriet langs de Friese Boezem erg achteruit gegaan.⁴ Er vindt meer oevererosie plaats, doordat er minder riet is. Door de achteruitgang van het waterriet gaat ook de algehele biodiversiteit in het water achteruit. En daardoor gaat de waterkwaliteit weer achteruit. Het streefpeil wordt echter gehandhaafd, omdat dit gunstiger is voor de infrastructuur.²

Als we het ecosysteem van de Friese Boezem weer enigszins willen herstellen, is er echter wel peildynamiek nodig. Een verlaging van het waterpeil van 10 cm t.o.v. het streefpeil in de zomer, en een verhoging van 30 tot 45 cm in de winter, biedt perspectief voor herstel van het ecosysteem.⁵

Figuur 3: Het Woudagemaal, UNESCO World Heritage⁶

Conclusie

Het peilbeheer in de Friese Boezem is schadelijk voor het aquatisch ecosysteem. Het waterriet langs de oevers is erg verminderd, waardoor er meer oevererosie plaatsvindt en de biodiversiteit verminderd. Ook is de waterkwaliteit achteruit gegaan. Gedeeltelijk herstel van het ecosysteem is mogelijk, als er weer enige peildynamiek wordt toegestaan.

Referenties

¹<http://www.anwbwatersport.nl/assets/images/watersportnieuws/2011/kaartvuilwater.jpg> 12 december

² Claassen, T.H.L. (2008) *Peilbeheer van de Friese boezem in relatie tot ecosysteem en waterkwaliteit in historisch perspectief*. Wetterskip Fryslan

³ Spijksma, J. (1994) *Waterbeheer in Friese Boezemlanden*. Noorderbreedte, 94, 160-163

⁴ Smittenbarg, J.H., & Y. Roukema (1979) *Ecologische inventarisatie van de meeroevers van Friesland* Provinciale Planologische Dienst Friesland

⁵ Klinge, M (1999) *Duurzaam waterbeheer: vergroting van de veerkracht van de Friese Boezem door een natuurlijker peilbeheer* Witteveen+Bos

⁶http://werelderfgoed.nl/sites/default/files/images/foto_woudagemaal - u.zwaga .jpg